

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।
వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శ్రీకూరనాథశ్రీవత్సచిహ్నమిశ్రవిరచితః

॥ అతిమానుషస్తవః ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

*This was typeset using L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ అతిమానుషస్తవః ॥

శ్రీవత్సచిహ్నమిశ్రేభ్యో నమ ఉక్తిమధీమహే ।

యదుక్తయస్త్రయీకంఠే యాంతి మంగళ సూత్రతాం ॥

అతిమానుషశీలవృత్తవేషైః

అతివృత్తామరవిక్రమప్రతాపైః ।

అతిలంఘితసర్వలోకసామ్యం

వరయే వైష్ణవవైభవావతారం ॥ 1 ॥

శ్రేయః కిరంతు కిరణాశ్చరణారవింద-

నిష్యందమానమకరందరసౌఘదేశ్యాః ।

తజ్జ్ఞాః శ్రుతేర్మధున ఉత్స ఇతి ప్రతీతాః

మంగళ్యరంగనిలయస్య పరస్య ధామ్నః ॥ 2 ॥

శ్రీమత్పరాంకుశమునీంద్రమనోనివాసాత్

తజ్జ్ఞానురాగరసమజ్జనమంజసాఽఽప్య ।

అద్యాప్యనారత తదుత్థితరాగయోగం

శ్రీరంగరాజచరణాంబుజమున్నయామః ॥ 3 ॥

వజ్రధ్వజాంకుశసుధాకలశాతపత్ర-

పంకేరుహాంకపరికర్మపరీతమంతః ।

ఆపాదపంకజవిశ్మంఖలదీప్రమౌలేః

శ్రీరంగిణశ్చరణయోర్యుగమాశ్రయామః ॥ 4 ॥

శ్రీరంగరాజచరణౌ ప్రణమో యయోః ఖ-

ల్వేకస్త్రివిక్రమవిధౌ పసుధామశేషాం ।

వ్యక్రంస్త సాచలకులామపి విప్రకీర్ణ-
స్థూలావలగ్నసికతామివ నిర్నతోచ్ఛం || 5 ||

జ్ఞానం బలం విపులమీశనవీర్యశక్తి-
తేజాంసి చ త్రియుగభూయముపాగతాని |
పూర్ణాని షట్ చ పరిగృహ్య భవంశ్చతుర్థా
భక్తం జనం త్వమనుజగ్రహిథానురాగాత్ || 6 ||

ఏకాంతమంగళగుణాస్పదమస్తహేయం
నిత్యం పదం తవ యతస్తత ఏవ దేవ |
ఆమ్నాయతే తదిహ విశ్వవిరూపరూపం
తేనైవ నన్విదమశబ్దమరూపమాహుః || 7 ||

శబ్దాది హేయమిహ గోచర ఇంద్రియాణాం
తత్ప్రత్యనీకవిభవస్త్వమతీంద్రియోఽసి |
తేనైవ తే న బత దర్శనమస్తి కించిద్
వాచో ధియశ్చ తత ఏవ న గోచరోఽసి || 8 ||

ఏవం స్థితే త్వదుపసంశ్రయణాభ్యుపాయో
మానేన కేనచిదలప్స్యత నోపలబ్ధం |
నో చేదమర్త్యమనుజాదిషు యోనిషు త్వం
ఇచ్ఛావిహారవిధినా సమవాతరిష్యః || 9 ||

శీలః క ఏష తవ హంత! దయైకసింధో!
క్షుద్రే పృథగ్జనపదే జగదండమధ్యే |
క్షోదీయసోఽపి హి జనస్య కృతే కృతీ త్వం
అత్రావతీర్య నను లోచనగోచరోఽభూః || 10 ||

యం పాతకాత్ సుమహతోఽప్యదధారయస్త్వం
త్వత్పాదవారిపరిపూతశిరాశ్చ యోఽభూత్ |

తం వందసే కిల తతశ్చ వరం వృణీషే!
క్రీడావిధిర్భత విలక్షణలక్షణస్తే || 11 ||

క్రీడావిధేః పరికరస్తవ యా తు మాయా
సా మోహినీ న కతమస్య తు హంత జంతోః |
హై! మర్త్యసింహవపుషస్తవ తేజసోఽంశే
శంభుర్భవన్ హి శరభః శలభో బభూవ || 12 ||

యస్యాత్మతాం త్రిపురభంగవిధావధాస్తవం
త్వచ్ఛక్తితేజితశరో విజయీ చ యోఽభూత్ |
దక్షక్రతౌ తు కిల తేన వినిర్జితస్తవం
యుక్తో విధేయవిషయేషు హి కామచారః || 13 ||

ముగ్ధః శిశుః వటదలే శయితోఽతితన్వా
తన్వా జగంతి బిభృషే సవికాసమేవ |
ఐశీమిమాం తు తవ శక్తిమతర్కితవ్యాం
అవ్యాజతః ప్రథయసే కిమిహోవత్తిరః || 14 ||

బ్రహ్మేశమధ్యగణనా గణనాఽర్కపంక్తౌ
ఇంద్రానుజత్వమదితేస్తనయత్వయోగాత్ |
ఇక్షాకువంశ యదువంశజనిశ్చ హంత!
శ్లాఘ్యాన్యమూన్యనుపమస్య పరస్య ధామ్నః || 15 ||

త్వన్నిర్మితా జరరగా చ తవ త్రిలోకీ
కిం భిక్షణాదియమృతే భవతా దురాపా |
మధ్యే కదా తు న విచక్రమిషే జగచ్ఛేత్
త్వద్విక్రమైః కథమివ శ్రుతిరంచితా స్యాత్ || 16 ||

ఏతత్ కథం కథయ యన్మథితస్తవయాఽసౌ
హిత్వా స్వభావనియమం ప్రథితం త్రిలోక్యాం |

అశ్వాస్సరోవిషసుధావిధుపారిజాత
 లక్ష్మ్యత్మనా పరిణతో జలధిర్భూవ ॥ 17 ॥

పృచ్ఛామి కించన యదా కిల రాఘవత్వే
 మాయామృగస్య వశగో మనుజత్వమౌర్ధ్వత్ |
 సీతావియోగవివశో న చ తద్గతిజ్ఞః
 ప్రాదాస్తదా పరగతిం హి కథం ఖగాయ ॥ 18 ॥

అక్షుణ్ణయోగపథమగ్ర్యహతం జటాయుం
 తిర్యంచమేవ బత మోక్షపథే నియోక్తుం |
 శక్నోషి వేత్సి చ యదా స తదా కథం త్వం
 దేవీమవాప్తుమనలం వ్యథితో విచిన్వ ॥ 19 ॥

సాలాఽ హి సప్త సగిరీఽ సరసాతలాఽ యాన్
 ఏకేషుమందజవతో నిరపత్రయస్తవం |
 తేష్యేకవివ్యథనఖిన్నకపిప్రణున్నం
 శాఖామృగం మృగయసే స్మ కథం సహాయం ॥ 20 ॥

దాసః సఖా సమభవత్ తవ యః కపింద్రః
 తద్విద్విషం కపిమమర్షవశాత్ జిఘాంసుః |
 త్వత్స్నేహవిక్లవధియం తమిమం కపింద్రం
 విస్రంభయఽ సపది సాలగిరీఽ అవిధ్యః ॥ 21 ॥

యద్వా మృగం మృగయువద్ మృగయాపదేశాత్
 ఛన్నో జఘంథ న తు శత్రువదాభిముఖ్యాత్ |
 తద్ యుక్తమేవ తవ రాఘవవంశజస్య
 తిర్యక్తు నైవ హి విపక్షతయోపచారః ॥ 22 ॥

మానుష్యకాచరితమాచరితుం ప్రవృత్తో
 దేవాతిగం చరితమంగ! కిమంగ్యకార్షీః |
 యత్ సాగరే బత బబంధిథ నాథ! సేతుం
 శైలైః ప్లవంగమసమింగితసంప్రణున్నైః || 23 ||

యో విక్రమేణ మనుజత్వవిభూషణేన
 దేవం వరం వరుణరాజమజ! వ్యజేష్టాః |
 కృత్వోపదాం దశరథం విధిరుద్రముఖ్యైః
 దేవైః స్తుతశ్చ స కిలేంద్రజితా జితోఽసి || 24 ||

అబ్ధిం న తేరిథ జిగేథ న రాక్షసేంద్రం
 నైవాస్య జజ్ఞిథ యదా చ బలాబలం త్వం |
 నిస్సంశయః సపది తస్య పదేఽభ్యషించః
 తస్యానుజం కథమిదం హి విభీషణం చ || 25 ||

త్వం దక్షిణస్య నివసన్నుదధేస్తటేఽపి
 దూరాంతరోత్తరపయోధిమహాంతరీపే |
 దైత్యాన్ నిజైకశరపారణయన్ కిమేతాం
 లంకాం స్థితోఽత్ర కురుషే న కిల స్మ భస్మ || 26 ||

యత్ తాదృశాగసమరిం రఘువీర విక్ష్య
 విశ్రమ్యతామితి ముమోచిథ ముగ్ధమాజౌ |
 కోఽయం గుణః కతరకోటిగతః కియాన్ వా
 కస్య స్తుతేః పదమహో బహు కస్య భూమిః || 27 ||

ఏతేన పై సువిదితోఽభవదింద్రశత్రోః
 మాయాస్త్రబంధననిబంధనజో విమోహః |
 యల్లక్ష్మణస్తద్దనుజో రిపుశక్తిముగ్ధః
 శత్రోర్గురుర్హనుమతస్తు లఘుత్వమాప || 28 ||

హో హంత హంత భవతశ్చరణారవింద-
 ద్వందం కదా ను విషయాభవితా మమాక్షోః |
 యోఽహం నిరర్గళవినిర్గళదంధకారైః
 వృక్షైస్తృణైశ్చ సులభం సమయం వ్యతీతః || 29 ||

వంశం రఘూరనుజిఘ్నుక్షురిహోవతీర్ణః
 దివ్యైర్వవర్షిథ తథాఽత్ర భవద్గుణౌఘైః |
 త్వత్సన్నిధిప్రభవశైత్యజుషో యథా హీ
 వృక్షాశ్చ తాంతిమభజంత భవద్వియోగే || 30 ||

యే ధర్మమాచరితుమభ్యసీతుం చ యోగం
 బోద్ధుం చ కించన న జాత్వధికారభాజః |
 తేఽపి త్వదాచరితభూతలబంధగంధాద్
 బంధాతిగాః పరగతిం గమితాస్తృణాద్యాః || 31 ||

తాదృగ్గుణో నను బభూవిథ రాఘవత్వే
 యస్తావకం చరితమన్వహామన్వభుంక్త |
 సోఽత్రైవ హంత! హనుమాన్ పరమాం విముక్తిం
 బుద్ధ్వాఽవధూయ చరితం తవ సేవతేఽసౌ || 32 ||

యస్త్యం కృతాగసమపి ప్రణతిప్రసక్తం
 తం వాయసం పరమయా కృపయాఽక్షమిష్టాః |
 తేనైవ మాదృశజనస్య మహోగసోఽపి
 యుక్తం సమాశ్వసనమిత్యుపధారయామి || 33 ||

సా పూతనా శకటమర్జునయోశ్చ యుగ్మం
 బాలోఽచితాన్యపరచేష్టితవిఘ్నలింగే |
 యస్యాలభంత శలభత్వమహో! నిగూఢః
 స త్వం వ్రజే వవృధిషే కిల కంసభీత్యా || 34 ||

పశ్యత్సు సూరిషు సదా పరమం పదం తే
 దేవ్యా శ్రియా సహ వస౯ పరయా విభూత్యా |
 యోగేన యోగనిరతైః పరిమృగ్యమాణః
 కిం త్వం వ్రజేషు నవనీతమహో! వ్యముష్టాః || 35 ||

యం దుర్గ్రహం సుమనసో మనసాఽపి నిత్యం
 బంధచ్ఛిదం పరమమీశముదాహరంతి |
 దామ్నా నిబద్ధ ఇతి శుశ్రుమ తం భవంతం
 నాలం బభూవిథ బత శ్లథనాయ తస్య || 36 ||

ఐశం హి శైశవమపి వ్యతివేలఖేలం
 యత్ పూతనా శకటమర్జునయోశ్చ యుగ్మం |
 బాలోఽచితాన్యపరసాచివిచేష్టితేన
 హంతాలభంత శలభాయితమోజసస్తే || 37 ||

సత్యేవ గవ్యనివహే నిజధామ్ని భూమ్నా
 పర్యంతసద్మసు కిమర్థమచూచురస్త్యం |
 ముష్ట౯ చ కిం వ్యజఘటో ఘటశేషమగ్రే
 గోపీజనస్య పరిహాసపదం కిమాసీః || 38 ||

యన్నామ నాథ! నవనీతమచూచురస్త్యం
 తచ్చాదనాయ యది తే మతిరావిరాసీత్ |
 కిం ముగ్ధ! దిగ్ధమమునా కరపల్లవం తే
 గాత్రే ప్రమృజ్య నిరగాః కిల నిర్విశంకః || 39 ||

త్వామన్యగోపగృహగవ్యముషం యశోదా
 గుర్వీ త్వదీయమవమానమమృష్యమాణా |
 ప్రేష్ణాఽథ దామపరిణామజషా బబంధ
 తాదృక్ న తే చరితమార్యజనాః సహంతే || 40 ||

మాత్రా యది త్వమసి దామని సన్నిబద్ధః
 తచ్చావిణాముదితచాక్షుష నిర్ఘ్రిణాం |
 బధ్నాసి హంత హృదయం భగవన్! కుతస్తత్
 సర్వో హి వశ్యవిషయే వివృణోతి వీర్యం || 41 ||

కాంతాలకాంతమమలం కమలాయతాక్షం
 ఉద్భ్రావిలాసముదితస్మితమున్నసం చ |
 వక్త్రం వహ౯ పరమ! గోపగృహేషు కిం త్వం
 గోపీమనాంసి నవనీతముతాభ్యమోషీః || 42 ||

సర్వం గుణాయ గుణినామితి సత్యమేతత్
 యత్ ఖల్విహేతరజనే మలినత్వహేతుః |
 యద్ గోపవేషవినివేషణముత్తమం తే
 గోపాలనం చ గణయంతి గుణం గుణేషు || 43 ||

గోపాలపోతకతయా నిభృతం ధరిత్రీం
 ఆవస్తుకామ ఇవ సన్నపి బాల్యలౌల్యాత్ |
 ఐంద్రం నిహత్య మహామద్రిమథో దధానః
 కిం తస్థిషే సురగణాయ సవాసవాయ || 44 ||

వేణుక్వణప్రణయిని త్వయి లోకనాథ!
 బృందావనం చరణసంచరణైః పునానే |
 భావాస్తదా వనభువః కిల కీదృశస్తే
 త్వద్గీతసిక్తసికతాసు వసుంధరాసు || 45 ||

ధన్వైః శ్రుతం తదిహ తావకరాసకాలే
 గీతేన యేన హి శిలాః సలిలాంబభూవుః |
 పంచాపి కించ పరివృత్తగుణాని భూతా-
 న్యుర్వీక్యశానుమరుదంబరశంబరాణి || 46 ||

తేభ్యః కృతీ న కిల కశ్చిదిహోస్తి యే వై
 రాసోత్సవోత్సుకధియస్తవ కాననాంతే |
 వేణుస్వనస్రుత రసౌఘపరిప్లుతాంతే
 స్వే సృక్వణీ రసనయా లిలిహుర్భుజంగాః || 47 ||

అంభోదనీలమరవిందదళాయతాక్షం
 పింఛావతంసమురరీకృతవేణుపాణిం |
 త్వాం గోపవేషపరికర్మితకాయకాంతిం
 ధన్వాస్తదా దదృశురున్మథితాన్యభావాః || 48 ||

గోవర్ధనో గిరివరో యమునా నదీ సా
 బృందావనం చ మథురా చ పురీ పురాణీ |
 అద్యాపి హంత! సులభాః కృతినాం జనానాం
 ఏతే భవచ్ఛరణచారజుషః ప్రదేశాః || 49 ||

బృందావనే స్థిరచరాత్మకకీటదూర్వా-
 పర్యంతజంతునిచయే బత యే తదానీం |
 నైవాలభామహి జనిం హతకాస్త ఏతే
 పాపాః పదం తవ కదా పునరాశ్రయామః || 50 ||

హో జన్మ తాసు సికతాసు మయా న లబ్ధం
 రాసే త్వయా విరహితాః కిల గోపకన్యాః |
 యాస్తావకీనపదపంక్తిజుషోఽజుషంత
 నిక్షిప్య తత్ర నిజమంగమనంగతప్తం || 51 ||

ఆచిన్వతః కుసుమమంఘ్రిసరోరుహం తే
 యే భేజిరే బత! వనస్పతయో లతా వా |
 అద్యాపి తత్కులభువః కులదైవతం మే
 బృందావనం మమ ధియం చ సనాథయంతి || 52 ||

యత్ త్వత్ప్రియం తదిహ పుణ్యమపుణ్యమన్యత్
 నాన్యత్ తయోర్భవతి లక్షణమత్ర జాతు।
 ధూర్తాయితం తవ హి యత్ కిల రాసగోష్ఠ్యాం
 తత్కీర్తనం పరమపావనమామనంతి॥ 53 ॥

యా కంసముఖ్యన్యపకీటనిబర్హణోత్థా
 సా నిర్జితత్రిజగతస్తవ నైవ కీర్తిః।
 గోపాలనాది యదిదం భవదీయకర్మే-
 త్యార్ధ్రీకరోతి విదుషాం హృదయం తదేతత్॥ 54 ॥

గోపాలవేషపరికర్మ పరావరేశం
 యన్నామ ధామ పరమం తమసః పరస్తాత్।
 తత్ పింఛలాంఛనసుదామకృతోపవీతం
 గోధూలిధూసరితకుంతలమంతరాస్తాం॥ 55 ॥

యద్వై జరాసుతభయాద్ విపలాయథాస్త్యం
 తచ్ఛేన్మనుష్య చరితానువిధానజం తే।
 తర్హి త్రిలోకగురుమీశ్వరమీశ్వరాణాం
 బాణాహవే కిమితి శంభుమజృంభయస్త్యం॥ 56 ॥

జాతం కుతస్తదకృతజ్జువిచేష్టితం తే
 పుత్రీయయా కిల వరం వవృషే వృషాంకాత్।
 అక్షేషు సక్తమతినా చ నిరాదరేణ
 వారాణసీ హరపురీ భవతా విదగ్ధా॥ 57 ॥

సంజీవయన్నపి మృతం సుతముత్తరాయాః
 సాందీపనేశ్చిరమృతం సుతమానయన్ చ।
 ధామ్నో నిజాద్ ద్విజసుతాన్ పునరానయన్ వా
 స్వామేవ తాం తనుమహో! కథమానయస్త్యం॥ 58 ॥

అద్యాపి నాస్తు్యపరతిః త్రివిధాపచారాత్
 పాపః పరే నిపతి తోఽస్మి తమస్యపారే |
 ఏతాదృశోఽహమగతిర్భవతో దయాయాః
 పాత్రం త్వదీయచరణౌ శరణం ప్రపద్యే || 59 ||

విస్రంభణం త్వయి న యద్యపి మేఽస్తి నాపి
 శ్రద్ధా యథోక్తవచనార్థగతా తథాఽపి |
 వాచం త్విమాం సకృదథాప్యసకృన్మయోక్తాం
 సత్యాం కురుష్వ దయయైవ దయైకసింధో || 60 ||

పాపీయసోఽపి శరణాగతిశబ్దభాజో
 నోపేక్షణం మమ తవోచితమీశ్వరస్య |
 త్వజ్జ్ఞానశక్తికరుణాసు సతీషు నైవ
 పాపం పరాక్రమితుమర్హతి మామకీనం || 61 ||

|| ఇతి అతిమానుషస్తవః సమాప్తః ||